

VONDeLing

Tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 14 – april 2015

Redactioneel

Een vraag die mij, jaar in jaar uit, rond de tijd van Pasen bezighoudt is waarom Jezus, die al weldoende was rondgegaan, door zijn eigen volk aan het kruis werd geroepen. De lezing van zijn ontmoeting met de Kanaänitische vrouw zette me dit jaar op een spoor van antwoord. Heel de tijd was Hij bezig geweest met de liefde van de Vader aan het volk van Israël kenbaar te maken. Plots vraagt iemand zijn hulp die niet aan die norm beantwoordt want zij is geen kind van zijn volk. Zij doet Hem beseffen dat de liefde van de Vader voor alle mensen geldt, welke ook hun afkomst, hun gewoontes, hun andere manieren zijn om waardevol met het leven dat God hen heeft geschonken om te gaan. Vanaf dan is de nooit uitsluitende liefde van de Vader zijn enige waarheid. Hij weigert om compromissen te sluiten tussen wetten en reglementen die mensen uitsluiten of een zwaar juk opleggen en de allesomvattende liefde van zijn Vader. De ontwerpers van deze wetten konden daar niet mee leven en dus moest Hij aan het kruis. Als Jezus zegt dat wie Hem wil volgen zijn kruis moet opnemen dan bedoelt Hij daar wellicht mee dat je diezelfde weg moet gaan. Een weg die nooit compromissen sluit als de grenzeloze liefde van God voor àlle mensen in het geding komt.

Jezus besepte dat dit geen vanzelfsprekende zaak is: 'Denken jullie dat Ik ben gekomen om vrede te brengen op aarde? Nee, zeg Ik jullie, eerder verdeeldheid. Vanaf nu zullen vijf mensen in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee, en twee tegen drie: vader tegen zoon, en zoon tegen vader; moeder tegen dochter, en dochter tegen moeder; schoonmoeder tegen schoondochter, en schoondochter tegen schoonmoeder.'

Paus Franciscus waarschuwt de katholieke kerk voor een houding die mensen uitsluit op basis van het niet beantwoorden aan de eigen regels en gewoontes: 'Alleen gedragen we ons vaak als controleurs in plaats van bewerkers van genade. De Kerk is geen douane, ze is het vaderhuis waar plaats is voor iedere mens die het moeilijk heeft.'

Zowel voor mij, als voor iedere katholieke school, zit hier een toetssteen voor de door ons gehanteerde regels en wetten, geschreven en ongeschreven.

Fons Uytterhoeven, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs

Colofon

Digitaal tijdschrift
van het
Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom
Mechelen-Brussel

Frederik De Merodestraat
18, 2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)

Fax: 015 29 84 03

E-mail:

info@vikom.be

Website:

www.vikom.be

Verschijnt 4 keer per jaar.

Redactie:

Guido François

Jürgen Mettepenningen

Fons Uytterhoeven

Foto's: Guido François
(tenzij anders vermeld)

Ver. uitgever:

Fons Uytterhoeven

Inhoud:

Redactioneel	1
Actualia	2
Vieringen, conferenties	19
Personalía	25

Actualia

Door het BOS de bomen nog zien

Stand van zaken Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting

De visietekst die de raad van bestuur van het VSKO op 8 januari 2015 gepubliceerd heeft over Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting, de zogenaamde BOS-nota, heeft aan de uitdaging waar de schoolbesturen de eerstkomende jaren voor staan een stevig kader gegeven, waardoor weer het een en ander in beweging is gebracht. Ook de vormingsavonden die in de maand januari in elk bisdom werden georganiseerd rond organisatieveranderingen en juridische en financiële consequenties droegen bij tot het creëren van een urgentiegevoel. Ook het Vicariaat onderwijs van het aartsbisdom liet zich niet onbetuigd en bracht in drie regio's de schoolbesturen bij elkaar voor een soort kick-offmeeting.

De BOS-nota van het VSKO

De VSKO-nota 'Naar Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting in het basis- en secundair onderwijs' tekent een kader uit waarbinnen de ongeveer 800 verschillende schoolbesturen in de loop van de volgende jaren een proces kunnen doorlopen dat zou moeten uitmonden in de versterking van hun bestuurskracht en de reductie van het aantal schoolbesturen tot maximaal 150. Met deze visie neemt het VSKO de vlucht vooruit om te vermijden dat de Vlaamse overheid zelf te sturend zou optreden.

Voor het katholiek onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel is de nieuwe visietekst geen echte verrassing. De 190 schoolbesturen met gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs worden al drie jaar op rij geïnformeerd en gesensibiliseerd om het proces te starten door verkennende gesprekken aan te gaan met de schoolbesturen uit de regio. Op heel veel plaatsen zijn zulke gesprekken bezig en sommige regio's staan daarin al een eind ver. Het Vicariaat onderwijs ondersteunt hen door nuttige informatie en cijfergegevens door te geven, door besturen uit bepaalde regio's samen te brengen voor een startvergadering, door concreet materiaal ter beschikking te stellen zoals een 'leidraad voor verdere gesprekken' en een 'stappenplan'.

Wat zijn de krachtlijnen uit de VSKO-nota?

Nood aan sterkere besturen

De kwaliteitseisen en de uitdagingen voor het onderwijs zijn de laatste jaren zo toegenomen dat van een schoolbestuur een grote mate van deskundigheid en professionaliteit verwacht wordt. De bestuurskracht die daarvoor vereist wordt, veronderstelt een voldoende grote schaal.

Bestuurlijke schaalvergroting is een mogelijk middel, maar zeker geen doel op zich. Groter worden als bestuur houdt op zichzelf immers geen garantie in van beter bestuur. Het cijfer van 150 schoolbesturen dat het VSKO naar voren schuift geeft een richting aan, maar staat nog niet vast. Rekening houdend met dat cijfer zou het gemiddeld aantal leerlingen per schoolbestuur een kleine 5000 bedragen. Voor het aartsbisdom zou er in dat geval ruimte zijn voor een 30-tal besturen, zowat een zesde van het huidige aantal.

Lieven Boeve, bij de voorstelling van de BOS-nota op 1 april 2015 in het Scheppersinstituut in Mechelen.

Geen schoolvergroting – solidariteit met minder fortuinlijke scholen

Het gaat om bestuurlijke schaalvergroting, geen schoolvergroting. De schaalvergroete schoolbesturen zijn, in de visie van het VSKO, solidair met minder fortuinlijke schoolbesturen. Om voldoende schaalgrootte te stimuleren stelt het VSKO een beleid van ‘incentives’ voor, waarvan sommige wettelijk nog niet mogelijk zijn. Het VSKO wil daarover het gesprek aangaan met de overheid. Op die manier zou die solidariteit ook kunnen spelen tussen de onderwijsniveaus. Door middelen en omkadering te herverdelen over de niveaus kunnen basisscholen meer ondersteuning genieten. Qua timing mikt het VSKO op een doorbraak tegen 1 september 2018. Belangrijk aandachtspunt is de gelijktijdige uitstap van alle scholen uit de scholengemeenschap (een functioneel samenwerkingsverband dat in 2020 sowieso ophoudt te bestaan) én de gelijktijdige instap in een (vergroet) schoolbestuur.

Overleg tussen leden van schoolbesturen tijdens de vormingsavond over bestuurlijke schaalvergroting op 20 januari 2015 in het Diocesaan Pastoraal Centrum in Mechelen.

Katholieke dialoogschool

Het VSKO heeft ook een duidelijke visie op waar het katholiek onderwijs inzake identiteit naartoe zou moeten. Daarom schuift ze de figuur van de katholieke dialoogschool naar voren en hoopt ze dat die vertaald wordt in de missie van het schoolbestuur en in de opvoedingsprojecten van de onderliggende scholen. De oorspronkelijke opdrachtsverklaring van het katholiek onderwijs wordt op die manier “eigentijds en contextueel aangepast, geloofwaardig en relevant, doordacht en zelfkritisch, open en verdraagzaam, zelfbewust en dialoogbereid”.

Verantwoordelijkheid voor het katholiek onderwijs in de hele regio

Het schoolbestuur dat het VSKO voor ogen heeft is een vzw met basis- en secundaire scholen die binnen een regio verantwoordelijkheid neemt voor het katholiek onderwijs. De vzw voert één materieel beleid en heeft een overeenkomst met de eigenaars van het gebruikte patrimonium dat niet in eigendom is.

De schoolbesturen bewaken het evenwicht tussen schaalgrootte en nabijheid, tussen vrijwillige en betaalde bestuurders

De geëngageerde vrijwilligers spelen een grote rol en hun nabijheid bij de school is een te koesteren waarde. Daarnaast moet er ook plaats zijn voor één of meer betaalde bestuurders die enkele beleidsdomeinen op een professionele manier behartigen en daardoor ook een last van de schouders van directeurs kunnen wegnemen, zodat die zich op de eerste plaats met hun pedagogische en coachende taak bezig kunnen houden.

Een breed onderwijsaanbod voor betere leerlingenoriëntering

Vanuit de verantwoordelijkheid voor alle onderwijsniveaus en – vormen in een hele regio zou een schaalvergroot schoolbestuur ook kunnen zorgen voor een breed

Overleg tussen leden van schoolbesturen tijdens de vormingsavond over bestuurlijke schaalvergroting op 20 januari 2015 in het Diocesaan Pastoraal Centrum in Mechelen (zie ook foto onder)

aanbod onder één coördinatie of regie, en consequente schoolloopbanen van leerlingen. Het uitvoeren van een beleid van gelijke kansen en zorg krijgt op die manier ook meer kansen. Dat is een visie die ook al rekening houdt met de hervorming van het secundair onderwijs.

Zorg voor schoolloopbanen van personeel

De overheid kondigde meer autonomie en flexibiliteit aan inzake personeelsbeleid. Die kansen wil het VSKO zeker grijpen door een dynamisch personeelsbeleid te stimuleren met het oog op hoge onderwijskundige kwaliteit.

Versterking van het beleidsvoerend vermogen

De schoolbesturen worden aangemoedigd een governance model te hanteren dat duidelijk maakt hoe het bestuur aan efficiënte besluitvorming doet en hoe de participatie van de inspraakorganen wordt gerealiseerd.

Conclusies en vooruitzichten

Na de voorzet van het VSKO wordt verwacht dat de Minister van Onderwijs weldra een concrete nota op tafel legt waarin de contouren van de hele schaalvergrotingsoperatie worden vastgelegd. Bepaalde schoolbesturen wachten op zo'n initiatief van de overheid om echt in actie te schieten. We stimuleren schoolbesturen om de tijd van onzekerheid nuttig in te vullen door nu al verkennende gesprekken te voeren met schoolbesturen uit de regio. Om voldoende

draagkracht te creëren voor de hele operatie zal voldoende tijd nodig zijn.

Vormingsavonden rond bestuurlijke schaalvergroting

In januari 2015 organiseerde de Dienst Besturen van het VSKO in de vijf bisdommen vormingsavonden over twee aspecten van Bestuurlijke schaalvergroting: Organisatieveranderingen en Juridische en financiële consequenties. In totaal namen daar 900 bestuurders en andere afgevaardigden van de scholen aan deel. In Mechelen kwam op 20 januari een 170-tal mensen opdagen.

Boven en rechts: Willy Penninckx tijdens de vormingsavond over bestuurlijke schaalvergroting op 20 januari 2015 in Mechelen

Het thema Organisatieveranderingen was overal toevertrouwd aan Willy Penninckx. Hij bracht wat inzichten bij in organisatorische processen bij fusie, zelfevaluatie, succesfactoren en veranderingsstrategieën. Daarnaast demonstreerde hij matrixen, schema's en werkvormen die in de verschillende fases van het stappenplan gehanteerd kunnen worden. Af en toe werd het interactief en konden de deelnemers informatie en ervaringen met elkaar uitwisselen.

Voor het thema Juridische en financiële consequenties waren de sprekers respectievelijk prof. emeritus Rogier de Corte en Emiel De Smedt. Eerstgenoemde lichtte toe wat de voor- en nadelen zijn van de gekozen rechtsvorm, waarom het zinvol is om bestuur en vermogensbeheer eventueel in aparte rechtsvormen onder te brengen, wat de eisen zijn van goed bestuur, welke vormen en technieken van fusies er bestaan, de aansprakelijkheden enzovoort. Zijn conclusie was dat fuseren vereist dat er voldoende vertrouwen is tussen de partners, dat een deskundige voorbereiding onontbeerlijk is, dat men moet geloven in het toekomstproject en ieders eigenheid moet respecteren.

Boven: Prof. Dr. Rogier De Corte

Rechts: Emiel De Smedt tijdens de vorming over juridische en financiële consequenties van schaalvergroting (foto Lieve Van Camp)

Revisor De Smedt had het over de boekhoudkundige verwerking van de fusie. Daar kruipt ook heel wat voorbereidend werk in. Interessant was dat hij ook aandacht besteedde aan de boekhoudkundige organisatie na de fusie, de opvolging en interne controle en rapportering, het centraliseren of decentraliseren van de boekhoudkundige verwerking aangepast aan de nieuwe organisatie.

De syllabus van de vorming is te downloaden via de website van de Dienst besturen <http://besturen.vsko.be> (bestuurderscode nodig).

Stappenplan en leidraad voor verdere gesprekken

Op basis van de inhoud van de vorming en vanuit eigen materiaal stelde het Vicariaat onderwijs, in samenwerking met het Comité Besturen aartsbisdom Mechelen-Brussel, een **stappenplan** op. Dat document bevat tal van links naar nuttige documenten, modellen e.d., die ook allemaal terug te vinden zijn op de website van het Vicariaat. Ziehier de rechtstreekse link, waar ook het stappenplan zelf te vinden is: <http://www.vikom.be/dienst-schoolorganisatie/ondersteuning-schoolbesturen/nuttige-info-voor-schoolbesturen>. Daar staat ook een geactualiseerde versie van de leidraad voor verdere gesprekken, die het Vicariaat in februari 2014 lanceerde, en al door verschillende schoolbesturen is gebruikt.

Boven: Revisor Emiel De Smedt lichtte de financiële consequenties toe. Deze foto werd genomen op 22-01-2015 in het Vicariaat onderwijs Gent, waar hij dezelfde sessie gaf.

Info- en overlegvergaderingen met schoolbesturen

In februari en maart 2015 organiseerde het Vicariaat onderwijs op vraag enkele info- of overlegvergaderingen met schoolbesturen, al dan niet vergezeld van directeurs.

Regio Leuven

Op 23 februari vond er zo'n vergadering plaats in het VTI in Leuven voor ruim 70 bestuurders en directeurs. Fons Uytterhoeven schetste de uitdagingen waar het katholiek

onderwijs de komende decennia voor staat en lichtte de krachtlijnen toe uit de BOS-nota van het VSKO (zie hierboven). Guido François presenteerde de kenmerken van de regio Leuven en bracht de schoolbesturen en scholengemeenschappen ook in kaart via het Batch-geo-systeem. Hij benadrukte het belang van een zo ruim mogelijk vertrekperspectief op het volledige aanbod van katholiek onderwijs in de regio. Dat gaat over meer dan 20 000 leerlingen. Hoe dat geheel in hanteerbare organisatie-

Schoolbestuurders uit de regio Leuven overleggen per bestuur wat ze wensen te antwoorden op de richtinggevende vragen

structuren kan worden gegoten is een zorg voor een volgende fase. Na het infomoment was het de beurt aan de aanwezige bestuurders en directeurs om de richtinggevende vragen te beantwoorden die ze met de uitnodiging hadden meegekregen. Daarvoor had Guido Dewinter, procesbegeleider, een speciale werkvorm gekozen.

Via post-it-blaadjes kon elk bestuur op grote bladen aan de muur aangeven of het al dan niet akkoord ging met enkele stellingen. Ze konden ook 'weet nog niet' antwoorden en opmerkingen of bijkomende vragen noteren. Het was opvallend hoeveel gemeenschappelijke standpunten er waren. Er bleek een grote bereidheid om gezamenlijk de verantwoordelijkheid te dragen voor de hele regio, om het model van de katholieke dialogeschool te volgen, een ruim onderwijsaanbod te creëren, te fuseren met andere schoolbesturen, niveauoverschrijdend te werken en actief deel te nemen aan gesprekken over bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. Over de afbakening van de regio Leuven

waren de meningen nog wat verdeeld, maar dat is onderwerp van verdere gesprekken, zoals ook de kritische vragen en de visietekst die enkele schoolbesturen hadden overhandigd. Alle aanwezigen kregen de volledige verslaggeving. Het is nu aan plaatselijke initiatiefnemers om de besturen verder bij elkaar te brengen. Mocht dat niet lukken, dan is het Vicariaat zelf bereid initiatief te nemen.

Regio Klein-Brabant

Op 17 maart was het de beurt aan de schoolbesturen (zonder directeurs) van de regio Klein-Brabant. 10 van de 11 schoolbesturen waren vertegenwoordigd in het Gildenhuis in Bornem. Het bestuur van het Onze-Lieve-Vrouwinstituut Boom (bisdom Antwerpen) was voor die vergadering niet uitgenodigd, maar is wel verbonden met Klein-Brabant via de scholengemeenschap secundair onderwijs Boom-Bornem-Puurs.

Infovergadering voor de schoolbesturen van Klein-Brabant op 17 maart 2015

Guido François vatte als inleiding de BOS-nota samen en maakte, net als in Leuven, een analyse van de regio. Hij kwam tot de conclusie dat de schoolbesturen uit Klein-Brabant eigenlijk op elkaar aangewezen zijn en dat het omwille van het onderwijsaanbod niet goed zou zijn mochten er puzzelstukken tussenuit vallen.

Er is al een eerste fusiebeweging op til doordat de besturen van de regio Puurs en Sint-Amands zich al geëngageerd hebben in een protocol. Dat kan alleen nog opgeschort worden indien er zich tegen juni 2015 nieuwe ontwikkelingen voordoen. Onder leiding van Guido Dewinter gaf elk bestuur vervolgens antwoord op drie vragen die vooraf waren opgestuurd. De verwachtingen ten opzichte van een schaalvergroot bestuur voor de regio Klein-Brabant liepen redelijk gelijk. De besturen hechten veel belang aan het behoud van de eigenheid van elke school. Op de vraag wat het schoolbestuur in elk geval wou borgen kwam die plaatselijke cultuur en eigenheid opnieuw naar boven. De derde vraag betrof de minimale voorwaarden voor een organisatiestructuur. Daar liepen de meningen nog wat uit elkaar, met voorstanders van zowel het federale als het confederale model en de spanning tussen subsidiariteit en bestuurbaarheid. De besturen beslisten op 21 april 2015 al opnieuw samen te komen maar dan dienen ook de schoolbesturen van Boom en de aan die regio verbonden schoolbesturen (scholengemeenschap Rupel) uitgenodigd te worden.

Foto onder: Fons Uytterhoeven leidt de infovergadering in voor de schoolbesturen van de Oostkant van Brussel op 18 maart 2015

Regio Oostkant van Brussel

Op 18 maart was de Oude Abdij van Kortenberg de ontmoetingsplaats van alle schoolbesturen van de regio ten oosten van Brussel, van Zaventem over Tervuren tot Hoeilaart en in de breedte tot Bertem en Huldenberg. Fons Uytterhoeven schetste opnieuw de uitdagingen die voldoende argumenten aandragen om te groeien naar bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. Hij vatte ook weer de VSKO-nota samen. Guido François lichtte zoals gewoonlijk de regio door en besloot dat ook hier de schoolbesturen samen een bijna noodzakelijke puzzel vormen waar geen stukje van mag ontbreken of er is geen evenwicht meer. Specifiek is hier dat de scholengemeenschap Drieklank van het secundair onderwijs te allen prijze de goede samenwerking met de gemeentelijke Technische Instituten van Tervuren en Overijse wil voortzetten. Hun aanbod is complementair met dat van de katholieke scholen maar samengaan op bestuurlijk vlak is onmogelijk. Er zal gezocht moeten worden naar een ander samenwerkingsprotocol.

In de vragenronde bleek dat

verschillende besturen echt vooruit willen en zich afvragen hoe ze de koudwatervrees kunnen overwinnen en hoe het proces van bestuurlijke schaalvergroting dan moet verlopen.

Tot slot stelde de voorzitter van scholengemeenschap De Zevenster voor om tegen half mei een vragenlijst te beantwoorden en nog vóór het einde van het schooljaar met alle besturen opnieuw samen te komen om tot echt regionaal overleg over te gaan.

De rol van de directeurs met coördinerende opdracht

Vanuit de scholengemeenschappen kregen we gaandeweg vragen van directeurs met coördinerende opdracht (dirco's) basisonderwijs en coördinerend directeurs (codi's) secundair onderwijs over de rol die zij mogen of kunnen spelen in het proces van bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. Zij vonden zelf dat zij als 'BOS-wachters' of 'BOS-watchers' moeilijk aan de zijlijn konden blijven en betreurden dat ze niet overal bij betrokken werden.

Guido Dewinter bood aan de directeurs met coördinerende opdracht basisonderwijs de kans om hun mogelijke rol bij het proces van bestuurlijke schaalvergroting te schetsen.

In overlegvergaderingen met respectievelijk de dirco's (op 26 februari) en met de codi's (op 27 februari 2015) konden zij hun bezorgdheden en wensen uitspreken. Velen zien hun job bedreigd omdat de scholengemeenschappen sowieso ophouden te bestaan, uiterlijk in 2020 maar eventueel al vroeger (2017 of 2018). Dat is echter niet hun belangrijkste bekommernis. Zij vinden dat ze tijdens de vorige jaren zowel organisatorisch als inhoudelijk sterk hebben bijgedragen tot een proces van samenwerking tussen scholen en hun besturen. Dat mag zeker niet verloren gaan. Nu daar op sommige plaatsen de vruchten van geplukt kunnen worden doordat sommige van die besturen tot structurele samenwerking overgaan, is het wat wrang dat de figuren die daarin een sleutelrol hebben gespeeld, aan de kant zouden moeten blijven staan. Niet overal lopen de verkennende gesprekken van een leien dakje. Er worden soms strategische spelletjes gespeeld, waarbij het inhoudelijke, de netwerking waarvoor codi's steeds hebben geijverd, uit het oog worden verloren. Net de pedagogische aangelegenheden zijn regionaal gebonden, het administratief-juridische niet. Als scholengemeenschappen uit elkaar vallen wordt het platform voor overleg en samenwerking niet groter maar kleiner.

Veel heeft te maken met de samenwerking op niveau van de scholengemeenschap en het mandaat dat de dirco of codi krijgt van het Comité van Afgevaardigden van Schoolbesturen (CASS) of van Inrichtende Machten (CAIM). Dat kan gaan van heel beperkt (alleen voor de decretale opdrachten van de scholengemeenschap) tot vrij ruim. Niet alle directeurs met coördinerende opdracht hebben een voltijds ambt gekregen. In het secundair onderwijs zijn de meeste codi's volledig vrijgesteld voor hun coördinatieop-

dracht, in het basisonderwijs functioneren nog deeltijdse dirco's, al dan niet in duo-baan; in sommige gevallen is er zelfs geen dirco aangesteld maar worden de taken verdeeld over verschillende directeurs, of de dirco blijft voltijds directeur maar krijgt wat administratieve ondersteuning ter compensatie.

Directeurs met coördinerende opdracht basisonderwijs bespraken met elkaar welke taken ze kunnen opnemen bij het proces van bestuurlijke schaalvergroting. Een dag later deden codi's SO hetzelfde.

De eerste taak van een directeur met coördinerende opdracht is de scholengemeenschap in goede banen leiden, uitvoering te geven aan de bevoegdheden die aan de SG zijn toegekend, directeurs bij te staan in hun taak, de scholengemeenschap extern te vertegenwoordigen, coördinerend op te treden vanuit het helikopterzicht dat hij of zij heeft op de situatie van de aangesloten scholen in de regio. Heel wat CASS'en en CAIMs zijn aangewezen op de informatie en deskundigheid waarover de dirco's of codi's beschikken om hun vergaderingen inhoud te geven en om hun beslissingen op te funderen. Ze verrichten heel wat beleidsvoorbereidend werk en zijn vaak onmisbaar in CASS- en CAIM-vergaderingen.

In het hele BOS-proces kan de dirco/codi zijn positie nuttig aanwenden om op te treden als inspirator, bezieler, wegbereider, helper bij het bewustwordingsproces, facilitator, informateur, gegevensverzamelaar, verslaggever, begeleider van werkgroepen en werkvormen, bindschakel tussen directeurs, personeelsleden en besturen. Hij of zij is tenslotte al meer dan tien jaar opgeleid en gevormd als expert in schaalvergroting op het terrein. Hij/zij kan optreden als procesbegeleider en inhoudelijk pleitbezorger; hij/zij kan proberen te borgen wat in de jarenlange samenwerking werd gerealiseerd en als waardevol werd beschouwd, zeker wat

de opgebouwde netwerking betreft. Voorts kan hij of zij ook nieuwe vormen van samenwerking uittesten, ook met collega's van andere scholengroepen, onderwijsvormen en -niveaus; die experimenten kunnen de weg voorbereiden om tot structurele samenwerking te komen. De dirco/codi kan het nodige vertrouwen tussen de partners bewaken en versterken en de spreekbuis zijn van het directieteam naar de bestuursleden; zij zijn vaak de meest schoolneutrale personen binnen de bestaande netwerken; zij hebben als geen ander geleerd om met een team van lei-

dinggeveden om te gaan en zijn het 'cement' van het (vaak ook wisselend) directieteam. Zij kunnen deelfacetten van het fusieproces begeleiden, bv rond visie en missie, het inhoudelijke en pedagogisch-didactische proces. Ze kunnen optreden als mede-vertegenwoordiger van het basis- of secundair onderwijs in het niveau-overstijgende overleg om de behoeften, noden en bezorgdheden concreet in kaart te brengen. Ze

kunnen de leerkrachten sensibiliseren voor dit proces. Vanuit hun helikopterzicht hebben ze een goed zicht op de instroom, uitstroom, studiekeuze, taalproblematiek in hun regio.

Zo werden er nog tal van argumenten naar voren gebracht die schoolbesturen aan het denken moeten zetten. Geen top-down-benadering en, voortbouwend op wat nu goed werkt, samen zoeken naar een nieuwe 'wij'. Ook na het proces van bestuurlijke schaalvergroting zijn de dirco's en codi's de meest aangewezen figuren om een coördinerende of leidinggevende rol op zich te nemen. In de nieuwe, grotere structuur zal daar zeker nood aan blijven bestaan.

Toelichting BOS-nota door Chris Smits en Lieven Boeve - 1 april 2015

Chris Smits lichtte de BOS-nota toe

Tot slot van deze BOS-wandeling nog even iets over de laatste etappe in de ronde van Vlaanderen die **Chris Smits**, secretaris-generaal, en **Lieven Boeve**, directeur-generaal VSKO gereden hebben om de BOS-nota voor te stellen en vragen te beantwoorden. Die vond voor het aartsbisdom plaats op 1 april 2015 in het Scheppersinstituut in Mechelen voor een 70-tal bestuursleden en coördinerend directeurs. Nadat Chris Smits de belangrijkste zaken uit de BOS-nota had toegelicht, konden de aanwezigen schriftelijk vragen indienen. Na de pauze spendeerde Lieven Boeve een vol uur om de talrijke vragen een voor een van een uitgebreid antwoord te voorzien.

Een greep uit de vragen en antwoorden:

- *Hoe is de regionale verankering te verzoenen met de organisatie van congregaties, die soms Vlaanderenbreed verspreid zijn?* Zij zijn mee vertegenwoordigd in de raad van bestuur van het VSKO en hebben zich achter de nota geschaard. Niet iedereen zal het plan uitrollen zoals vooropgesteld, maar we vragen hen minstens om tijd te nemen om erover na te denken. Er is ruimte voor voortschrijdend inzicht op alle fronten, zo kaatste lieven Boeve de bal terug naar alle schoolbesturen. Het moet morgen nog niet beslist zijn, maar het is best nu al een stap te zetten.
- *Zijn er voorbeelden van schoolbesturen met 10 000 leerlingen die veel van de voordelen hebben gerealiseerd?* Sint-Rembert in Torhout is zo'n voorbeeld. 17% van de

werkingsmiddelen blijft bij elke school en mag alleen worden ingezet voor pedagogisch comfort. De rest wordt centraal beheerd en ingezet volgens de noden. De helft van de basisscholen kan binnenkort de speelplaatsen vernieuwen. Door alles samen in één dossier te steken kan er heel wat uitgespaard worden. Een voordeel is wel dat alle campussen op loopafstand van elkaar liggen. Het VSKO verzamelt momenteel goed practices die inspirerend kunnen werken.

- *Wat zal de relatie zijn tussen het gecentraliseerde bestuur en het decentrale bestuur (de directie)?* De school blijft de basis van actie. Er dient een goede werkrelatie te zijn tussen bestuur en directie. Subsidiariteit is belangrijk, het opvoedingsproject wordt uitgevoerd op het niveau van elke school. Op die manier is een clustering mogelijk van congregationele scholen met niet-congregationale. Afspraken kunnen op geregelde tijdstippen herbekeken worden.
- *Voorbeelden van gedecentraliseerde bevoegdheden?* Een school met een jarenlang opgebouwd spaarpotje om infrastructuurwerken uit te voeren zou bv bij wijze van overgangsmaatregel gedurende enkele jaren trekkingsrechten kunnen verwerven om haar gebouw te realiseren. Na verloop van jaren kan men opnieuw bekijken welke overgangsmaatregelen nog nodig zijn.
- *Is een schoolbestuur met alleen basisscholen uitgesloten?* Neen, maar als je de kans hebt om samen te gaan met secundair onderwijs moet je het zeker niet laten. Vanuit dat niveau is het gemakkelijker middelen te ontkleuren om ze elders in te zetten, waar er meer noden zijn (dat is dikwijls het basisonderwijs). Het is ook gemakkelijker na te denken over de leerloopbaan van kinderen als je ze van 2,5 jaar

tot 18 jaar onder je hoede hebt. Het VSKO streeft naar sterke schoolbesturen per regio die verantwoordelijk zijn voor een sterk product. Je hebt mensen nodig die goed weten wat het project inhoudt. Het basisonderwijs heeft alles te winnen bij samenwerking met het secundair onderwijs. De directeurs van beide niveaus moeten wel op een gelijkwaardige manier behandeld worden.

- *Hoe omgaan met het feit dat betaalde bestuurders onder toezicht komen van niet-betaalde bestuurders?* De eersten worden

aangesteld voor een bepaalde termijn en moeten met hun gedelegeerde bevoegdheden verantwoording afleggen aan de raad van bestuur. De betaalde bestuurders moeten het mogelijk maken dat de gewone bestuurders hun werk kunnen doen: de grote lijnen uitzetten en toezicht houden.

Foto rechtsboven: Lieven Boeve beantwoordde alle vragen over de BOS-nota in het Scheppersinstituut Mechelen

- *Wie de BOS-nota niet volgt, moet die op zoek naar een andere koepel?* Het zou jammer zijn mochten die er niet over willen nadenken. Nu is er een momentum. Wie er na goed overleg niet op ingaat, die heeft die vrijheid. Als men later toch wil aansluiten, dan moet men de consequentie aanvaarden dat er waarschijnlijk niet veel inspraak meer mogelijk zal zijn. Schoolbesturen die bewust kleinschalig willen blijven zijn nog steeds welkom bij het VSKO als ze de leerplannen volgen, zich laten begeleiden door de begeleidingsdienst van het katholiek onderwijs, hun bijdrage betalen voor de dienstverlening en de code voor goed bestuur ondertekenen.
- *Wat met de samenwerking met gemeentelijke scholen?* Die kan blijven voortbestaan via een associatiecontract over wat men al dan niet samen doet en tegen welke voorwaarden. Het is ook niet de bedoeling scholen voor buitengewoon onderwijs los te weken van de samenwerkingsverbanden met welzijnsinstellingen.

De vragen over *katholieke dialoogschool* had Lieven Boeve tot het laatst gelaten. Het VSKO is bezig met een visietekst waarin de essentie op een A4 uitgeschreven is. De pluraliteit zit al in onze scholen en is ook aanwezig in de schoolbesturen. Daarom zouden er ook meer leerkrachten met moslimachtergrond aangeworven moeten kunnen worden, ook als dat in basisscholen de geïntegreerde opdracht in het gedrang brengt. Het mag geen taboe zijn dat de godsdienstles door iemand anders gegeven wordt. Nu gaan we ervan uit dat iedere gedoopte godsdienst kan geven. Er lopen experimenten met een tweesporenbeleid in de lerarenopleiding, waarbij sommige studenten een ander parcours volgen indien ze geen godsdienstles willen of mogen geven; ze worden dan voorbereid om les te geven in een katholieke dialoogschool. Ze kunnen daar perfect functioneren als ze respect tonen voor het project en zich daar volledig achter scharen.

Vorming dienst Besturen VSKO

Naast de vormingssessies over bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting in januari 2015 organiseerde de dienst besturen van het VSKO in maart ook nog een voorjaars-

seminarie met een keuze van thema's en een jaarlijkse ontmoeting van de diocesane Comit es Besturen uit de vijf bisdommen.

Voorjaarsseminarie 2 maart 2015

Op 2 maart 2015 vond in het Diocesaan Pastoraal Centrum in Mechelen het jaarlijkse voorjaarsseminarie plaats. Schoolbestuurders en directeurs konden er kiezen uit drie thema's:

1. Het M-decreet: consequenties voor het gewoon onderwijs,
2. Evalueren van personeel en directie;
3. Datagebruik: systematisch gebruik maken van informatie voor beleidsvoering.

Voorjaarsseminarie in Mechelen op 2 maart 2015

Ik koos voor het laatste thema. Dat werd begeleid door Jerissa De Bilde en Greet Engelbeen. Zij lieten ons kritisch reflecteren over het verzamelen van data. We moeten nadenken wanneer we welke gegevens precies nodig hebben voor welke precieze doelstelling en aan welke kwaliteitscriteria die 'data' moeten voldoen. Vervolgens zetten ze ons op weg om databronnen te verkennen, zoals www.mijnonderwijs.be, en op welke

Vormingssessie over data-gebruik

manier die consulteerbaar zijn. Weinig deelnemers bleken vertrouwd te zijn met systemen als E-ID met kaartlezer en de daaraan verbonden software, en ze waren meestal ook niet op de hoogte van wie van het schoolbestuur toegangsrechten heeft op de brievenbus die voor elke school gecreëerd is bij 'mijn onderwijs'. In september 2013 zouden de schoolbesturen daarover een brief gekregen hebben. Elk schoolbestuur heeft een eigen nummer in het systeem en heeft toegang tot de brievenbussen van al zijn scholen. Na 20 april zou het systeem verder verfijnd worden. Heel wat nuttige gegevens zijn te downloaden en zijn exporteerbaar naar excel. Een nadeel is dat de demografische gegevens niet altijd up to date zijn. De

leerlingengegevens lopen doorgaans een schooljaar achterop.

Ik kan alleen hopen dat de vorming de ogen van enkele bestuurders geopend heeft voor de rijkdom van informatie die beschikbaar is en hen ook geholpen heeft daar kritisch mee om te springen en eerst de juiste onderzoeksvragen te stellen.

De andere thema's lokten ook telkens een 15 à 20 deelnemers. Het eigen diocesaan thema van Fons Uytterhoeven over 'dienend leiderschap' diende helaas wegens gebrek aan belangstelling geschrapt te worden.

Ontmoeting diocesane comités – Drongen 19 maart 2015

Eén keer per jaar organiseert telkens een ander bisdom een jaarlijkse ontmoetingsnamiddag voor de leden van de diocesane Comités Besturen. Dit jaar was het de beurt aan het bisdom Gent. De locatie was inspirerend: de oude abdij van Drongen. De ruim zestig deelnemers kregen een interessant programma voorgeschoteld: **Lieven Boeve** leidde de namiddag in met het toekomstperspectief van 2025 voor ogen. Dan moeten we klaar zijn om de vragen die dan rijzen te beantwoorden. Waarom en van waaruit organiseren we katholiek onderwijs? De drie werven waar het VSKO momenteel aan werkt, spelen daar alle drie op in: de verspreiding van de idee van de katholieke dialoogschool, de Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) en de reorganisatie van het VSKO. Voor het luik over bestuurlijke optimalisering bestaan er zowel wetenschappelijk onderzoek als modellen ter inspiratie.

Voor dat wetenschappelijk onderzoek was professor **Kristof De Witte** uitgenodigd, samen met zijn medewerkers Jarno Segers en Marjan Vandoninck van het 'Leuven Economics of Education Research' centrum van de KU Leuven. De relatief jonge prof heeft pas zijn onderzoek gestart over 'Organisatiemodellen voor het onderwijs' en hoopte over twee jaar weer uitgenodigd te worden om dan de eindresultaten te kunnen voorstellen. Het verschil tussen formele en informele organisatie kan soms groot zijn. Het eerste is een soort blauwdruk over hoe het werk gedaan moet worden, het tweede hoe het werk effectief gedaan wordt in scholen. De voor- en nadelen van schaalvergro-

Professor Kristof De Witte
(Foto: Dominiek Olivier)

ting passeerden de revue. De optimale schaalgrootte bestaat niet, zowel kleine als grote structuren hebben zo hun voordelen. Het zal een afweging worden.

Jarno Segers en Marjan Vandoninck presenteerden een overzicht van soorten organisatiestructuren in het bedrijfsleven, van verticale en horizontale organisatiestructuren, over divisiestructuren en functionele structuren tot geografische en matrixstructuren en tenslotte de hybride structuur, die beide systemen vermengt. Conclusie: er bestaat geen ideaal model. De aanbeveling luidt: hanteer geen louter rationeel technische regels, vermijd 'top down' en ga niet overhaast te werk. Vertrek vanuit de lokale context, zorg voor voldoende participatie, heb aandacht voor de professionele ontwikkeling van de leerkrachten, voor de communicatie en de dialoog en wees leerlinggericht. De onderzoekers zijn op zoek naar kritische succesfactoren en randvoorwaarden voor effectieve en efficiënte schoolbesturen en rekenen daarvoor op de medewerking van directies en leden van schoolbesturen. Die kunnen een enquête (van 25 minuten) invullen die ze vinden op <https://sites.google.com/site/schoolbesturen/>. Schoolbesturen die geselecteerd worden kunnen nog een interview verwachten van ongeveer 1 uur.

Na de theorie volgden enkele praktijkmodellen van organisatiestructuren. Het model van de Onderwijsinrichtingen Zusters der Christelijke Scholen Vorselaar werd voorgesteld door **Greet Vermeire** (foto rechts), die aansluitend ook dat van Onderwijscoördinatie van de zusters van Berlaar voorstelde in plaats van Jan Van Deuren, die door ziekte verhinderd was. **Hans Van Hulle** stelde als algemeen directeur het model voor van de vzw Oscar Romerocollege in Dendermonde. **Lut Cocquyt** deed hetzelfde voor de vzw Katholiek Onderwijs Gent-zuid en **Ann Stael** voor de Scholengroep Sint-Rembert in Torhout. Allemaal interessante, maar erg verschillende organisatie modellen, nergens zomaar over te nemen maar mogelijk voor bepaalde aspecten inspirerend.

Na een pauze konden we in groeps gesprekken aangeven wat we sterk vonden in de uiteenzettingen, wat we wensten

De leden van de diocesane Comités Besturen waren talrijk aanwezig in Drogenen. (Foto onder: Dominiek Olivier. Andere foto's: Guido François)

aan te vullen, waar we uitdagingen zagen en wat we ervoeren als een moeilijkheid of knelpunt en waarover we bezorgd waren. De antwoorden uit elke werkgroep werden in het plenum uitgewisseld. Wat duidelijk naar voren kwam was dat er effectief nood is aan praktijkvoorbeelden, dat de gelijkwaardigheid van basis- en secundair onderwijs gegarandeerd moet worden, dat er voor alle partners een meerwaarde in moet zitten, dat de werking van de diocesen bestendig moet worden, dat er voldoende tijd gegund moet worden om naar elkaar toe te groeien, dat er voldoende aandacht moet gaan naar de inspiratie en identiteit, en ook naar de organisatiecultuur, dat het buitengewoon onderwijs en de expertise van de welzijnssector naar waarde moeten worden geschat enzovoort...

Een glaasje en een broodje sloten de geslaagde ontmoeting af. Dat het BOS-proces nog veel verkenning en onderzoek vergt is nu wel goed doorge'drongen'.

Overheidsopdrachten: (ver)zeker(d) en vast

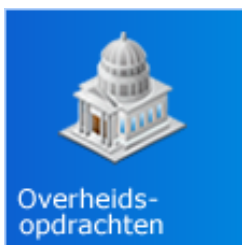
Na het succesvol onderhandeld raamcontract verzekering arbeidsongevallen, dat inging op 1 januari 2015, startten al snel de voorbereidingen voor het tweede raamcontract verzekeringen, nl. de **'burgerlijke aansprakelijkheid school en lichamelijke ongevallen'**. IC-verzekeringen, de makelaar waar vzw I.R.O. mee samenwerkt, organiseerde in de vier betrokken bisdommen informatiesessies om de besturen en directeurs uitleg te verschaffen over de inhoud en draagwijdte van het nieuwe raamcontract, dat spoedig gelanceerd wordt. In Mechelen vond die infosessie plaats op 24 februari, voor een publiek van een 70-tal personen. Na de algemene toelichting door IC-verzekeringen over het basispakket en de optionele waarborgen, demonstreerde Guido François de inschrijfmodule van de website www.ro-bisdommen.be. Daarna volgde uitleg over 'wat daarna?' en konden er vragen worden gesteld. Een heel kritische vraag ging over het 'onherroepelijk mandaat' dat schoolbesturen moeten geven als ze intekenen. René Hollants Van Loocke wees erop dat de

markt pas voldoende interessante voorwaarden kan bieden als ze zeker is van een bepaald volume (met gedetailleerd risicoprofiel) dat wordt afgenomen. Hoe groter en zekerder dat is, hoe beter de voorwaarden. Spijkerharde garanties dat de voorwaarden van het raamcontract beter zullen zijn dan wat besturen elders op de markt vinden, zijn er niet, wel leren de ervaring en enkele parameters dat verzekeringsmaatschappijen maar al te graag hun beste voorwaarden aanbieden als ze geconfronteerd worden met enkele honderden scholen die tegelijkertijd willen aansluiten. Het lijkt er intussen op dat er intussen bijna 1000 scholen via hun schoolbestuur ingetekend hebben voor het nieuwe contract. Dat is goed voor meer dan 3 miljoen euro premiewaarde. Begin april wordt een selectieleidraad verstuurd naar alle verzekeringsmaatschappijen en eind mei wordt het bestek gepubliceerd.

Tegen het einde van het schooljaar zal bekend zijn wie het contract binnen haalt en wat de voorwaarden zijn. De looptijd van het contract is 4 jaar met tweemaal een mogelijke verlenging van een jaar.

IC Verzekeringen verzorgt zijn public relations goed. Op het einde van de infosessie boden ze de deelnemers een receptie met broodjes aan. Zelf waren ze present met een ploeg van een tiental personen.

Raamovereenkomsten
Bisdommen
Antwerpen
Gent
Hasselt
Mechelen - Brussel

René Hollants Van Loocke (IC-verzekeringen) geeft toelichting bij het nieuwe raamcontract van vzw I.R.O.)

Preventieadviseurs spelen op veilig

Risicoanalyse speelpleinen en –tuigen in Mechelen 25 maart 2015

Stuurgroep lid Kristel Vanorbeek verzorgde de inleiding van de praktische workshop. Daarna trokken de deelnemers in drie groepen naar drie speelterreinen in Mechelen. Foto's op deze bladzijde: Ursulinen Mechelen

Een vijftigtal preventieadviseurs, maar ook enkele directeurs en schoolbestuurders namen op de feestdag van Maria Boodschap (25 maart 2015) deel aan een praktische workshop waarbij speelpleinen en –tuigen aan een risicoanalyse onderworpen werden. De organisatie en begeleiding berustte opnieuw bij de diocesane stuurgroep preventieadviseurs en het Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel. De evaluatie was zeer gunstig.

Het was een miezerige ochtend, een groot contrast met de zonnige uren tijdens onze voorbereidingsronde. De meeste deelnemers hadden ervoor gekozen om 8.30u de theoretische inleiding mee te maken van Kristel Vanorbeek, een lid van de diocesane stuurgroep. Zij lichtte toe waar de deelnemers tijdens de praktische workshop op moesten letten en hoe ze in hun eigen school het best omgingen met onderhoudscontroles en inspecties. In drie groepen van een 15-tal personen trokken ze vervolgens op pad, telkens vergezeld van twee begeleiders van de stuurgroep.

Iedere groep begaf zich naar een andere locatie en schoof na een half uur door naar de volgende. De speelplaats van de kleuterschool van het Scheppersinstituut in de Thaborstraat was de grootste van de drie locaties en bood een waaier aan speeltuigen en ondergronden. Fundamentele tekortkomingen waren daar niet te vinden. Ook niet in de lagere school van het instituut van de Ursulinen in de Milsenstraat. Maar de begeleiders hadden wel een kort lijstje opgesteld van aandachtspunten: een alfanumeriek nummer dat ontbreekt of een beschermingsplaat die volgens het boekje aanwezig zou moeten zijn. Details die niettemin aandacht verdienen. Het lijstje met tekortkomingen was een heel stuk langer op

de derde locatie: de openbare speeltuin in het Kruidtuinpark aan de Bruul in Meche-

De speeltuin van het Kruidtuinpark (foto boven) had heel wat gebreken. Die van het Scheppersinstituut (foto onderaan) scoorde heel wat beter.

len. De speeltuigen en de omgeving daar bleken alles behalve veilig. Hier ontbrak er een dak, daar een touw, het hout versplinterde, het stenen muurtje rond de open zandbak (niet hygiënisch) bevatte scherpe hoeken, het zand onder de schommel was zo verhard dat het een eventuele val niet meer kon breken enzovoort. Die locatie was waarschijnlijk het meest leerrijk. Ze was ook het moeilijkst bereikbaar want niet alleen had het regeneer het Kruidtuinpark herschepen in een modderpoel, maar de stadsarbeiders hadden er precies die dag uitgekozen om verschillende wandelpaden in open sleuven te veranderen. Maar de dappere deelnemers maalden er niet om en

sprongen gezwind over de hindernissen.

Het druiligere weer zorgde er mee voor dat de groepen sneller terug in het Pastoraal centrum waren voor een nabespreking. Vele vragen waren waarschijnlijk onderweg al beantwoord want het aantal kwesties waarover de deelnemers nog uitleg vroegen was beperkt. Zo informeerden ze naar de kostprijs van bepaalde speeltuigen die ze gezien hadden en vroegen ze wie er aansprakelijk is als kinderen op de speelplaats spelen buiten de schooltijd. Een bordje plaatsen met 'we zijn niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongevallen' is niet toegelaten. Het schoolbestuur blijft aansprakelijk als er iets gebeurt op de speelplaats wanneer die toegankelijk is zonder toezicht.

Kristel Vanorbeek gaf tenslotte nog wat nuttige tips over achtergrondlectuur, handige brochures, modellen en dergelijke. Die informatie werd nadien naar iedereen doorge-

maild.

83% van de deelnemers vulde achteraf een evaluatieformulier in. Ze beoordeelden de vorming in het algemeen als goed tot zeer goed. Sterk vonden ze vooral de praktijkgerichte toetsing na een theoretische inleiding, het aanbieden van bruikbaar materiaal, de bondige en toch volledige uitleg. Ook bij de gedetailleerde vragen stonden de kolommen 'goed' en 'zeer goed' vol: de inhoud was voldoende gespecificeerd, de vorming beantwoordde aan de verwachtingen en is bruikbaar voor de schoolpraktijk, de lesgever hield rekening met de behoeften en ervaringen van de deelnemers en had voeling met hun werkterrein, de vorming bood vernieuwende inzichten en verliep gestructureerd.

De werkwijze kon op algemene instemming rekenen, er was voldoende ruimte voor interactie en om het geleerde toe te passen tijdens de sessie. Een schot in de roos dus. De deelnemers formuleerden ook nog suggesties voor toekomstige vormingssessies. De stuurgroep zal die met plezier doornemen.

Vieringen, conferenties...

Vormings-, ontmoetings- en studiedag Pastoraal secundair onderwijs

Op woensdagvoormiddag 4 maart 2015 vond in het Diocesaan Pastoraal Centrum een dag plaats rond pastoraal. Onder impuls van de 'Stuurgroep Pastoraal – Secundair Onderwijs' werd dat een vormings-, ontmoetings- en bezinningsdag, die eindigde met een

lunch in het restaurant van het Centrum. Na een inleiding van **Fons Uytterhoeven**, bisschoppelijk afgevaardigde, toonde **Koen Kint** van de stuurgroep een filmfragment waarin Jezus op een beklievende wijze de Bergrede bracht. Daarmee was de toon gezet. **Jürgen Mettepenningen**, directeur van de Dienst Identiteit, legde de band tussen de Bergrede en de uitdagingen van de pastoraal op school. Daartoe ging hij in op een zestal zinnen uit de Bergrede die alle aanwezigen uit hun comfortzone trok en appelleerde om dieper na te denken hoe een evangelische inspiratie vertolkingen zou kunnen krijgen in het concrete leven als persoon en als leerkracht. Na de gesmaakte lezing werden de aanwezigen verdeeld in groepjes. Ieder van de vijf groepjes ging in op een zin uit de lezing. Het waren interessante gesprekken, die naar meer smaakten, maar de tijd was beperkt. Tot slot verzamelden alle 35 aanwezigen zich in de kapel van

het Centrum voor een bezinning, geleid door Johan Eliat, schooldirecteur en coördinator Pastoraal Secundair Onderwijs. De mensen gingen enthousiast naar huis, na een dag van inspiratie en het delen van woord en brood voor onderweg.

Foto's bij dit artikel: Jürgen Mettepenningen

Katholieke dialogeschool

Vooralsinds de komst van Lieven Boeve als directeur-generaal van het VSKO, is de term 'katholieke dialogeschool' van groot belang geworden. Boeve wil van de term een sterk merk maken, een soort van kwaliteitsgarantie: scholen die werken aan hun eigen identiteit, ten dienste van allen die binnen de school leven en op de school betrokken zijn. Werken aan je identiteit is, net zoals buiten de school, een levenslang proces. Het sterke merk is dus geen etiket op grond van een resultaat, maar slaat op de welwillendheid en inspanningen om een katholieke dialogeschool te zijn/worden, vanuit alles wat er vandaag aan goeds en aan uitdagingen bestaat in onze scholen.

Over de 'katholieke dialogeschool' wordt veel gesproken, waarbij er vaak een verschillende inhoud wordt gegeven aan de term. Wil de term echter een sterk merk zijn/worden, dan verdient die vlag een inhoud die voor allen in het gesprek dezelfde is. Pas daarna kan er gediscussieerd worden over de vertolking van die inhoud in de concrete praktijk, aangepast aan de context en de mensen van iedere school. Met het oog op 'de ene vlag en de ene inhoud' werkte een groep onder de leiding van **Lieven Boeve** aan een tekst van 1 bladzijde. Die zou in een toegankelijke taal

voor een breed publiek duidelijk moeten maken waar we voor staan. U vindt die tekst hier, waarbij dit versie 2.08 is. Feedback is welkom: /sites/default/files/imce/identiteit/de_katholieke_dialogschool_2.08.docx

Natuurlijk is dit niet de eerste keer dat er nagedacht werd over de katholieke dialogschool. Enkele jaren geleden reeds had **Fons Uytterhoeven**, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs in ons bisdom, een tekst van 1 bladzijde uitgebracht, na feedback en goedkeuring van de andere hoofdverantwoordelijken van het onderwijs in onze Vlaamse bisdommen. Boeve erkent die tekst als een belangrijke aanvulling voor de mensen die reeds een heel traject hebben afgelegd in het

denken over en werken aan de katholieke dialogschool. De tekst van Fons vindt u hier: /sites/default/files/imce/identiteit/katholieke_dialogschool_uytterhoeven.docx

Denkend aan de concrete gestalte van ieders school als 'katholieke dialogschool' werkte **Jürgen Mettepenningen** een denkpiste/visie uit omtrent '**Pastoraal als katholieke dialogschool-in-de-praktijk**'. Hij bracht die tekst als lezing voor het eerst in Aalst, voor de directies van de scholengemeenschap SALEM. In zijn kern komt de visie er op neer dat schoolpastoraal geen aparte zaak is op school, die op gezette tijden schoolbreed activiteiten organiseert. Het betreft een geïntegreerde pastorale werking die iedere dag haar kracht laat gelden op de schooleigen momenten en facetten. /sites/default/files/imce/identiteit/van_pastoraal_1.0_naar_pastoraal_2.0.docx

Uw feedback bij deze teksten is zeer welkom bij: jurgen.mettepenningen@vikom.be

Congres directeurs secundair onderwijs Blankenberge

Lieven Boeve als eerste spreker. (Foto Thierry Dierickx)

Zowat 200 directeurs en pedagogische begeleiders secundair onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel trokken zich van 11 tot 13 maart 2015 terug in het centrum Floreal in Blankenberge voor hun jaarlijks directiecongres. Zij kregen er weer een heel gevarieerd programma (en lekkere maaltijden) voorgeschoteld.

Na een kort optreden van het gelegenheidskoor van directeurs en begeleiders mocht de kersverse directeur-generaal van het VSKO, **Lieven Boeve**, de spits afbijten met een visie op de toekomst voor het katholiek onderwijs. Hij lichtte de drie werven of uitdagingen toe die hij beloofd had aan te pakken bij zijn aantreden. De bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting, de katholieke dialogschool en de reorganisatie van het VSKO en zijn regionale verankeringen.

Inhoudelijk kwam zijn betoog overeen met wat hij op het colloquium basisonderwijs had gebracht eind november 2014, maar hier had hij duidelijk meer tijd om dieper in te gaan op enkele aspecten van zijn beleid. Hij wil een duidelijk toekomstgericht inhoudelijk project, in scholen die goed bestuurd worden, regionaal maar ook Vlaanderenbreed, met het VSKO als dienstencentrum.

Lieven Boeve schetste de context waarin de katholieke dialoogschool vorm moet krijgen, vanuit een kadervisie die de verscheidenheid van projecten inspireert. De maatschappij is de laatste decennia enorm geëvolueerd inzake religiositeit en kerkbetrokkenheid. Bij de nieuwe leerkrachten zijn er amper nog kernkatholieken. In zo'n context van secularisering en superdiversiteit is het een grote uitdaging om ons als katholieke dialoogscholen te organiseren en kwaliteitsvol onderwijs te blijven aanbieden. Liefde is daarbij een belangrijk criterium. Het VSKO plant nascholingsinitiatieven om die werf te kunnen starten in september 2016.

Boven: een enthousiast publiek (foto Thierry Dierickx)

Onder: het gelegenheidskoor van directeurs en begeleiders in de kerk van Blankenberge (foto Guido François)

en het liefst regionaal en niveau-overstijgend. De directeur-generaal vatte de nota van het VSKO over BOS, die hij in de verschillende bisdommen is komen toelichten, nog even samen. De Minister van Onderwijs zou daar begin april een nota rond verspreiden, als een kader waarin ze ook haar discussienota over de hervorming van het secundair onderwijs wil neerleggen eind april.

De pedagogische begeleiding staat eveneens voor een grondige herstructurering en besparing. Tussenstructuren worden afgebouwd en pedagogisch begeleiders dienen

Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) van schoolbesturen is absoluut nodig. De ongelijkheid in kwaliteit van besturen speelt ons parten. Steeds meer besturen riskeren schadeclaims omdat ze bv niet in orde zijn met de wet overheidsopdrachten. Onze besturen moeten zich organiseren met het oog op de noden van de komende decennia, bestuurskrachtig

zoveel mogelijk op het terrein aanwezig te zijn. Een en ander kadert in de derde werf: de hervorming van het VSKO en de regionale ondersteuningsstructuren. De diensten worden thematisch geordend over de niveaus heen. De operatie zou tegen het einde van dit schooljaar afgerond moeten zijn. Volgend schooljaar is een overgangsjaar.

Lieven Boeve maakte een goede beurt. Blijkbaar zagen vele directeurs secundair onderwijs de plannen wel zitten, wellicht omdat ze er heel wat van hun verzuchtingen in herkenden. Tijd voor een koffie en daarna een gezonde wandeling naar de kerk van Blankenberge. Daar trad opnieuw het gelegenheids-

koor op. Priester Tim Peeters ging voor in de eucharistieviering samen met de plaatselijke pastoor. Het thema was 'dankbaar om verschil'. Op het einde kreeg iedereen als aandenken een geplastificeerde versie mee van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Boven: Tommy Opgenhaffen
Onder: Khadisja Aznag
(foto's Thierry Dierickx)

De tweede dag werd ingezet met een lezing door **Tommy Opgenhaffen**, met als titel 'leren hoe? Zo!' *Hoe stimuleren we jongeren tot optimale leerprestaties?* Deze licentiaat Germaanse Talen begon zijn verhaal in de vijfde eeuw voor Christus. De dichter Simonides slaagde er toen in slachtoffers van een ingestorte feestzaal te identificeren doordat hij zich herinnerde wie waar plaats had genomen. De mnemotechniek die daarvoor nodig was is in de 20ste en 21ste eeuw opnieuw in opmars. De methode van Loci helpt je dingen beeldend te verbinden aan een vertrouwd traject in je huis of school. Vervolgens gaf de spreker een overzicht van de (f)actoren die het leren beïnvloeden: interesse, tijd, goesting en motivatie. Door een beter inzicht in die factoren kun je het rendement van leren sterk verhogen. Ook de slaap is heel belangrijk. Jongeren moeten overtuigd worden van het belang van voldoende slaap. Misschien helpt het om de schooldag of examens later te starten, of pas na een sportieve prestatie. Via experimenten in de zaal overtuigde Opgenhaffen ons van de beperkte capaciteit van ons werkgeheugen, zeker als er onsamenhangende dingen op ons afgevuurd worden. Ook de tijd die we nemen om iets te leren, heeft invloed. Wat je in korte tijd hebt gestudeerd, is sneller vergeten. Zo volgden er nog tal van tips. De vraag die ik me stelde was waarom deze inzichten niet in alle lerarenopleidingen worden meegegeven. Als leraars zich bewust zijn van hoe leerlingen het best leren, dan zouden ze hun methodes wellicht bijsturen.

Khadisja Aznag hield vervolgens een lezing over 'Anders is heel gewoon? Omgaan met superdiversiteit.' De terminologie uitklaren is volgens haar essentieel als we in dialoog willen treden. Vanaf wanneer gebruiken we de term diversiteit? Slaat die alleen op taal en cultuur? Op levensbeschouwing? Vreemdelingen zijn inwoners die niet de Belgische nationaliteit hebben, allochtonen zijn personen die tot de derde generatie afkomstig zijn van een land waar het BNP lager is dan in Europa: Marokkanen en Turken vormen de grootste groep. Groepen kunnen om verschillende redenen gediscrimineerd worden. De spreker pleitte voor een nieuwe benadering: het kruispuntdenken, waarbij een combinatie van aspecten bepaalt in welke mate iemand tot bv een kansengroep behoort of niet. Ze gebruikte het beeld van een bril waarmee we naar die superdiverse samenleving kijken. Die bril moet elastisch zijn willen we met anderen goed rekening kunnen houden. Het montuur is de opdracht, de missie die je moet uitvoeren. Het glas waardoor je kijkt is nooit van dezelfde kleur. Vraag is hoever je moet gaan in die elasticiteit. Er dienen veel taken te gebeuren die eigenlijk niet bij je opdracht horen, wij moeten vaak kiezen. Omgaan met diversiteit heeft grenzen, het moet haalbaar zijn.

Onder: Recreatief fietsen tot in Lissewege
(foto Guido François)

Soms moeten we kiezen om onze bril kleiner te maken of onze elastiek breder.

Die elasticiteit en keuzevaardigheid hadden we nodig om in de namiddag deel te nemen aan de vrijetijdsactiviteiten: sportief of recreatief fietsen, de tentoonstelling van Jan Hoet bezoeken of golfinitiatie in Oostende, gewoon wandelen of nog een workshop meemaken met Tommy Opgenhaffen. Ik koos, met 16 andere sportievelingen, voor een fietstocht van een twintigtal kilometer door het mooie polderlandschap.

Boven: Patrick Riguelle en Jan Hautekiet
Rechts: Erik Burke

's Avonds konden we genieten van een optreden van Patrick Riguelle en Jan Hautekiet. Zij brachten Franse chansons van o.m. Jacques Brel en eigen composities.

Op de laatste dag mocht **Erik Burke** zijn conferentie *'Prioritijd'* nu ook voor de directeurs secundair onderwijs brengen. Die van het basisonderwijs hadden hem al eind november mogen smaken. Dat de herhaling mij geen minuut verveelde zegt veel over de kwaliteit van de humoristische performance, die je niettemin aanzet tot nadenken over hoe je zelf met 'tijd' omgaat.

Boven: Roger Standaert met het slotreferaat (foto: Thierry Dierickx)
Onder: Tijd om gezellig te tafelen (foto Guido François)

Het laatste referaat over *'Evalueren is meer dan cijfers geven'* riskeerde na het optreden van de stand up comedian een anticlimax te worden, maar **prof. Emeritus Roger Standaert** wist met zijn spitse humor de zaal in te pakken en mee te nemen in zijn betoog om leerlingen niet te demotiveren door hun prestaties constant via cijfers te vergelijken met die van hun klasgenoten. "Niet alles wat telt kan geteld worden en niet alles wat geteld kan worden telt", dat was de samenvatting van een boeiende uiteenzetting. Het neoliberale geloof in meetbaarheid heeft geleid tot een toetsenindustrie. Bij de menswetenschappen wil men ook meetinstrumenten zoals bij de natuurwetenschappen, standaardisering en uniformisering via meetbare output. We moeten ons afvragen wat we willen meten en wat niet, waarom we dat doen en vanaf wanneer een resultaat onvoldoende is. Roger Standaert is geen voorstander van centrale examens (toetsen gaan curriculum bepalen) en vindt dat leraren niet altijd de zwarte piet mogen doorgeven aan hun collega's van de vorige jaren. Hij ijvert voor een expeditiemodel, waarbij evalueren bedoeld is om te evolueren. We moeten leerlingen 'dynamiseren' en niet 'dynamiteren'. Onderwijs is eigenlijk 'ontwikkelingshulp'. Roger schudde nog wat van die oneliners uit zijn mouw, maar leerde ons wel genuanceerder denken over evalueren.

Het kwam **Fons Uytterhoeven**, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs, toe om het slotwoord uit te spreken. Hij blikte tevreden terug op hoe het Vicariaat de laatste vijf jaar geëvolueerd is en verwees naar de metafoor van de bril die Kadisja Aznag gehanteerd had. Hij paste het beeld wel wat aan. Belangrijk is door welke glazen wij kijken, alleen vanuit onze normen of ook vanuit de doordringende menselijke liefde.

Onze glazen zouden multifocusglazen moeten zijn. Werkzaam in het katholiek onderwijs moeten we radicale keuzes durven maken en stenen durven weggrollen van onfrisse, ingewikkelde zaken die aangepakt en 'ontwikkeld' dienen te worden. We zijn niet aangesteld 'om de boel draaiend te houden' maar om eerst andere mensen te worden en dan anderen te inspireren.

Voorzitter **Danny Pijls** (foto links) mocht vervolgens dit geslaagde congres officieel afsluiten met een dankwoord aan alle vrijwillige medewerkers en een vooruitblik op de data en locaties van de volgende congressen (17-19 februari 2016 in Houffalize, 15-17 maart 2017 in Blankenberge, en 14-16 maart 2018 in Houffalize).

Bezoek CVO TSM

Op maandag 26 januari 2015 nodigde het Centrum Volwassenenonderwijs (CVO) van de Technische Scholen Mechelen (TSM) de collega's van de andere CVO's in ons Bisdom uit voor een 'bedrijfsbezoek'. Dat past in de reeks die begon in het CVO van Merchtem en ons vervolgens bracht naar Aarschot en het VTI van Leuven (zie vorige nummers van VONDeLing). Ditmaal mochten we binnen de eigen stad blijven. Directeur Sandra Thijs liet ons een blik achter de schermen werpen door middel van een verzorgde presentatie over de geschiedenis, de missie, het aanbod en het beleid. TSM telt drie campussen: Onder den Toren, Jef Denyn en Merode. Het CVO valt onder dezelfde vzw die ook dagonderwijs organiseert en telt 3000 à 3500 cursisten, verdeeld over 4 campussen (de

voormelde + campus Waver) en 9 lesplaatsen, waaronder het VTI Leuven waar de opleiding HBO5 elektriciteit georganiseerd wordt. De opleidingen liggen vooral in de domeinen techniek en design, food en fashion, zorg, talen, HBO 5 en specifieke lerarenopleiding. Recent startte het CVO met een opleiding overheidsopdrachten, bestaande uit 9 avonden in maart, april en mei 2015. Die beantwoordt zeker aan een reële nood.

TSM heeft een bouwproject gepland waar ook het CVO mee van mag profiteren. Tijdens de rondleiding konden we ons een idee vormen van zowel de dag-school als het CVO, dat uiteraard vooral dezelfde infrastructuur gebruikt. Nadien bood het bestuurs- en directieteam ons een glaasje en fijne hapjes aan.

Nadien bood het bestuurs- en directieteam ons een glaasje en fijne hapjes aan.

Personalia

Christelijke deelneming

Ere-Kanunnik Jos Portael

Aan de familie van ere-Kanunnik *Jos Portael* (9 maart 1934 – 28 december 2014). Hij was van 1994 tot augustus 2010 bisschoppelijk vicaris voor het onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel. Voordien was hij o.a. onderdirecteur geweest van Technische Scholen Mechelen en directeur van de Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst. We blijven Jos Portael dankbaar voor zijn grote inzet voor het katholiek onderwijs in het aartsbisdom.

Aan de heer *Luc Dekelver* en familie bij het overlijden van diens moeder *Alice Ramael* (9 maart 1922 – 16 januari 2015). Luc is lid van het Comité Besturen van het aartsbisdom.

Aan mevrouw *Thérèse Finné*, tevens lid van het Comité Besturen, van wie de moeder *Mariette De Vrieze* (12 sept. 1926 – 20 maart 2015) onlangs overleed.

Proficiat

Aan de *Heilig-Hartschool* in Jette die op 8 januari 2015 haar nieuwe gebouw plechtig mocht openen, amper 7 maanden na de eerstesteenlegging (zie VONDeLing nr 11, juli 2014).

BEZINNING BIJ PASEN

Jezus, ooit mens zoals wij
levend met ons, zij aan zij
verteller van het oud verhaal
vernieuwer van ons allemaal

Geleden aan het kruis
afgebeeld bij ons thuis
Toch gaat het verhaal verder
hoe u doorgaat voor herder

Verrezen, we begrijpen niet, maar geloven
dat uw brandend vuur van nooit zal doven
Zoals in de struik van Mozes weleer
laait uw vuur elk jaar telkens weer:

Ik zal er zijn voor u, voor altijd en overal
Ik ben die ben, voor alle mensen bovenal
God-met-ons, van geboorte voorbij de dood
U staat ons bij in alle vreugde en nood

Aan het kruis stonden we nog heel verweesd
was dit nu Gods zoon? We zeggen het bedeesd.
Maar vandaag belijden we onze doop
Uw zoon leeft, Hij is onze grote hoop!

